17. FÉLÚTON KONFERENCIA

PROGRAM- ÉS ABSZTRAKTFÜZET

2021. október 21-22.
ELTE BTK

17. FÉLÚTON KONFERENCIA

PROGRAM

október 21. (csütörtök)

Helyszín: ELTE BTK Magyar Nyelvtudományi és Finnugor Intézet Könyvtára 1088 Budapest, Múzeum krt. 4/A, A épület II. em. 243.

9.15-9.30 **Megnyitó**

Tolcsvai Nagy Gábor, akadémikus, egyetemi tanár, az ELTE BTK Nyelvtudományi Doktori Iskolájának vezetője

FORDÍTÁS ÉS KULTÚRA

Szekcióvezető: *Slíz Mariann*

9.30-10.00 Cseh Lilla Zsófia: Kulturális és fordítási kérdések a mangák fordításában és az animék feliratozásában

10.00-10.30 Sárvári Kinga Fanni: „Pentatlóniák" a dalfordításokban, avagy létezik-e vokális ekvivalencia?

10.30-11.00 Hauber Kitti: A Dunántúl 18. századi családnévanyagának funkcionális-kognitív nyelvészeti megközelítése

11.00-11.15 **Szünet**

FONETIKA

Szekcióvezető: *Bárth János*

11.15-11.45 Cseke Laura: Regionális köznyelvi vizsgálatok

11.45-12.15 Garai Luca: Alveoláris legyintőhangok és hangkörnyezetük akusztikai vizsgálata

12.15-13.15 **Ebédszünet**

GRAMMATIKA

Szekcióvezető: *Pomázi Bence*

13.15-13.45 Kocsis Ágnes: Darabolási eseményhez köthető le és fel igekötős igék vizsgálata

13.45-14.15 Roskó Mira: Az értelmező kategorizációjának újragondolása a főnévi jelzők vizsgálatán keresztül

14.15-14.45 Bajzát Tímea Borbála: „még tudomásul venni sem képes" – Kísérlet a premodális tartományokat aktiváló segédigei és predikatív melléknévi alaptagok hálózatos elrendezésére számítógépes eljárással

14.45-15.15 Szlávich Eszter: „A tenger mélye játszótér lett, és elhittem, hogy jó itt éljek" – A melléknevek segédigei szerepének konstrukciós jellemzői

15.15-15.45 Virovec Viktória: A jövő időre utalás és a kell interakciója, különös tekintettel a kellesz-re

17. FÉLÚTON KONFERENCIA

PROGRAM

október 22. (péntek)
Helyszín: ELTE BTK Kari Tanácsterem
1088 Budapest, Múzeum krt. 4/A, A épület fsz. 39.

9.30-10.15 **Plenáris előadás**

Prószéky Gábor: A magyar nyelvtechnológia fejlődése máig – és holnaptól

10.15-10.30 **Szünet**

KONTRASZTÍV NYELVÉSZET

Szekcióvezető: *Juhász Dezső*

10.30-11.00 Pintye Erzsébet: Kollokációk az idegennyelv-oktatásban: egy német–magyar kontrasztív vizsgálat eredményei
11.00-11.30 Rentz Tamás: A bolgár és a török evidencialitás jelentése és összehasonlítása
11.30-12.00 Szücs Zsanett: Oszmán-török szavak a bolgár és a magyar államigazgatási nyelvben

12.00-13.15 **Ebédszünet**

ALKALMAZOTT NYELVTUDOMÁNY

Szekcióvezető: *Tátrai Szilárd*

13.15-13.45 Mayer Péter: A tartalmi összegzés vizsgálata
13.45-14.15 Csenki-Bozsó Réka Helga: Szülői vélemények a nagyon korai nyelvtanulásról
14.15-14.45 Mezőlaki Regina Anna: Mi a siker ára? Autista felnőttek és autista személyekkel foglalkozó szakemberek a kommunikációról
14.45-15.15 Bencze Norbert: „Ebben igazat adok neked” Az egyetértés és egyet nem értés kifejezése az első találkozások dialógusaiban
15.15-15.45 Till Anilla: Miattad pusztul a Föld! Vagy mégsem? Erőszakos és erőszakmentes környezetvédelmi kommunikáció
15.45-16.15 Uricska Erna: A police.hu-tól a police_hu-ig, avagy a magyar rendőrség külső kommunikációjának új irányvonala

16.15-16.30 **Zárszó**

Farkas Tamás, habilitált egyetemi docens, az ELTE BTK Magyar Nyelvtudományi és Finnugor Intézetének igazgatója

Bajzát Tímea Borbála
bajzat.timi9696@gmail.com
Eötvös Loránd Tudományegyetem, Bölcsészettudományi Kar
Nyelvtudományi Doktori Iskola, Magyar nyelvészet doktori program

„még tudomásul venni sem képes”
Kísérlet a premodális tartományokat aktiváló segédigei és predikatív melléknévi alaptagok hálózatos elrendezésére számítógépes eljárással

A jelen kutatás célkitűzése, hogy az a priori kategorizációs eljárások mellőzésével tegyen kísérletet a feltehetően premodális (Van linden 2010) tartományokkal asszociálódó segédigék és predikatív melléknevek egymáshoz viszonyított hálózatszerű elrendezésére. A vizsgált szerkezattagok elérésére egy indirekt elemzői eljárást alakítottam ki, mely során olyan főnévi igeneves kompozitumok listázása volt a cél, amelyek az elsődleges figura szempontjából belső állapotot reprezentálnak (pl. KÉPESSÉG). Célzottan megválasztott szövegek elemzésével listáztam a humán ágenshez kapcsolódó élettani és humánspecifikus motivációkat jelölő kifejezéseket. Összesen 107 ilyen cselekvésre, illetve folyamatra utaló igei konstrukciót azonosítottam, ezeknek az igéknek a főnévi igenévi alakjával indítottam keresést a Magyar Nemzeti Szövegtár 2-ben (v2.0.5) (Oravecz et al. 2014). A keresőkifejezések környezetében négy keresési kondícióban (2L; 1L; 1R; 2R) szűrtem az együttesen előforduló kifejezéseket, majd gyakorisági listákat generáltattam. A listák alapján rögzítettem azokat az igéket, mellékneveket, amelyek komplex magmondatot alkotnak a főnévi igenévvel. Az így elért 19 kifejezés közül a jelen vizsgálatba, az első 10 kifejezést emeltem be (*tud, akar, szeret, kíván, képes, mer, képtelen, hajlandó, bír és szándékozik*). Ezen kifejezésekre (főnévi igenévvel alkotott kompozitum alaptagjaként) reprezentatív méretű mintát vételeztem az MNSZ2-ből. A keresési kondíciók által a korpuszokban előforduló bármely főnévi igenév komponens bekerülhetett a mintába. Ez lehetővé tette a premodális tartománnyal asszociálódó szerkezetek mellett a modális (Kiefer 2000; Kugler 2017; Mortelmans 2010) konstrukciók azonosítását is. A vizsgálat a választott módszertanában törekszik az adatvezéreltségre és a funkcionális (Tolcsvai Nagy szerk. 2017) kiindulópont érvényesítésére. A nyelvi példányokban kidolgozódó függőségi viszonyok gépi felismertetéséhez az e-magyar emtsv (Indig et al. 2019) verzióját alkalmazom, majd az így kapott elemzéseket számítógépes módszerrel vetem össze egymással azért, hogy a vizsgált szerkezettagok argumentumstruktúrái és függőségi viszonyai közötti hasonlóságok és eltérések leírhatóvá váljanak, ezzel megragadva az elemzett szerkezettagok közötti távolságot a szemantikai térben. Az elemi mondatok azon jelentésrétegei, amelyek szoros összefüggésben állnak a modális jelentésszerveződéssel, de automatikus kódolásukra nincs mód, az elemzés komplexitásának megtartása érdekében kézi korrekcióval kerülnek azonosításra.

Irodalom

Indig Balázs–Sass Bálint–Simon Eszter–Mittelholcz Iván–Kundráth Péter–Vadász Noémi 2019. emtsv – egy formátum mind felett. In: Berend, Gábor–Gosztolya Gábor– Vincze Veronika (szerk.): *XV. Magyar Számítógépes Nyelvészeti Konferencia (MSZNY 2019).* Szegedi Tudományegyetem Informatikai Tanszékcsoport. Szeged. 235–247.

Kiefer Ferenc 2000. *Jelentéselmélet.* Corvina Kiadó. Budapest.

Kugler Nóra 2017. Az evidencialitás és a modalitás. In: Tolcsvai Nagy Gábor (szerk.): *Nyelvtan. A magyar nyelv kézikönyvtára. 4.* Osiris. Budapest. 467–494.

Mortelmans, Tanja 2010. Modality in Cognitive Linguistics. In: Geeraerts, Dirk–Cuyckens, Hubert (eds.): *The Oxford Handbook of Cognitive Linguistics.* Oxford University Press. New York. 1343–1377.

Oravecz Csaba–Váradi Tamás–Sass Bálint 2014. The Hungarian Gigaword Corpus. In: Calzolari, Nicoletta–Choukri, Khalid–Declerck, Thierry–Loftsson, Hrafn–Maegaard, Bente–Mariani, Joseph–Moreno, Asuncion–Odijk, Jan–Piperidis, Stelios (eds.): *Proceedings of the ninth international conference on language resources and evaluation (LREC-2014).* European Languages Resources Association (ELRA). Reykjavik. 1719–1723.

Tolcsvai Nagy Gábor 2017 (szerk.). *Nyelvtan. A magyar nyelv kézikönyvtára 4.* Osiris. Budapest.

Van linden, An. 2010. From premodal to modal meaning: Adjectival pathways in English. *Cognitive Linguistics* 21(3): 537–571.

Bencze Norbert
benczenorbert@gmail.com
Eötvös Loránd Tudományegyetem, Bölcsészettudományi Kar
Nyelvtudományi Doktori Iskola, Alkalmazott nyelvészet doktori program

„Ebben igazat adok neked”
Az egyetértés és egyet nem értés kifejezése az első találkozások dialógusaiban

Véleményünk kifejezése önreprezentációnk szerves része. Svennevig (1999, 2014) a megismerkedést diskurzuselemzési keretben vizsgálva három dimenziót különített el, amelyekben az első találkozás alkalmával a résztvevők építik kapcsolatukat. Mivel a vélemény információkat és attitűdöket is tartalmazhat, annak megosztása az ismerősség (1) és a normák (2) dimenzióját építik, de hozzájárulnak a harmadik dimenzió, a szimpátia (3) (ki)alakításához is. Svennevig leírja a kérdés–válasz–reakció részekből álló önreprezentációs szekvenciaszerkezetet is. Hipotézisem szerint a megismerkedési dialógusok résztvevői egyetértésük kifejezésére több direktebb eszközt használnak, míg az egyet nem értés esetében véleményüket inkább elfedik, a véleménykülönbség még a szélesebb kontextus vizsgálatával is nehezen felismerhető. A második hipotézisem szerint a vélemény kifejezése elsősorban a Svennevig által leírt, a válaszra érkező kommentben történik meg. A pragmatikai diskurzuselemzésbe a magyar villámrandikorpusz 18 dialógusát vontam be. Villámrandi-felvételeken végzett korábbi vizsgálatok rámutattak, hogy a dialógusokban a romantikus jelleg háttérbe szorul, jellemzőbb a kölcsönös „interjúztatás”, az önkonstruálás és a pozitív benyomások kialakítása (Stokoe 2010), amelyet a magyar villámrandikorpuszon történt korábbi elemzések is bizonyítottak. A dialógusok egyetértést és egyet nem értést kifejező megnyilatkozásait a szekvenciaszerkezetben való elhelyezkedésük, felépítésük szerint vizsgáltam. Az látható, hogy a vélemény kifejezésének nyíltsága a beszélőtől és a téma személyességétől is függ. A megerősítő jelzések véleménykifejező és támogató szerepe nem egyértelmű. Az elemzések rámutatnak arra, hogy – elsősorban az eltérő – vélemény felismerése nem mindig lehetséges, az ismeret(len)ség ezen fokán a beszélők kerülik a nyílt ellentmondást.

Irodalom

Culpeper, Jonathan 2011. *Impoliteness. Using Language to Cause Offence.* Cambridge University Press. Cambridge.

Koczogh Helga Vanda 2017. Udvariasság/Udvariatlanság és (in)direktség az egyet nem értés beszédaktusában. *Jelentés és nyelvhasználat* 4: 1–26.

Stokoe, Elizabeth 2010. „Have You Been Married, or…?”: Eliciting and Accounting fo Relationship Histories in Speed-Dating Interaction. *Research on Language and Social Interaction* 43(3): 260–282.

Svennevig, Jan 1999. *Getting acquainted in conversation. A study of initial interactions.* Cambridge University Press. Cambridge.

Svennevig, Jan 2013. Direct and Indirect Self-Representation in First Conversations. *Journal of Language and Social Psychology* 33(3): 302–327.

Cseh Lilla Zsófia
l.zsofia.cseh@gmail.com
Eötvös Loránd Tudományegyetem, Bölcsészettudományi Kar
Nyelvtudományi Doktori Iskola, Fordítástudomány doktori program

Kulturális és fordítási kérdések a mangák fordításában és az animék feliratozásában

Habár a képregény a világon mindenhol rendkívül népszerű és „a kilencedik művészeti ágként" is emlegetik, sok az előítélet, a félreértés a műfajjal kapcsolatban. A médiumra irányuló kutatások elsősorban a rajzokat, azok formavilágát vizsgálják, nyelvészeti és főleg fordítási szempontból nagyon kevés tanulmány vagy egyéb munka született a téren. Dolgozatomat a téma iránti érdeklődést és a számos felhasznált nyelvet figyelembe véve angol nyelven írom. Előadásomban a képregény történelmének rövid áttekintése után (a legelső képregénynek a történészek általánosan a bayeux-i falikárpitot tartják) a médium fordításának általános és egyedi problémáit tervezem felvázolni, végül pedig rátérek fő témámra, a japán mangákra. A manga az elmúlt 20 év során vált népszerűvé az euro-atlanti világban, és a megnövekedett kereslet miatt a fordítások száma is nőtt. Azonban esetükben a kulturális különbségek a nyelvieknél is nagyobb kihívást jelentenek a fordítók számára. Az előadás a különböző nyelvekre lefordított mangákban megjelenő kulturális elemeket vizsgálja és a magyarázatukra használt fordítói megoldásokat: kihagyás, kifejtés, lábjegyzet, kulturális behelyettesítés és megtartás. Főként angol és olasz fordításokat elemzek, de egy-két jelenet erejéig magyar, francia és finn példákat is felvonultatok. Ezenkívül kitérek az animék angol nyelvű feliratairа, és illusztrálom a nehézségeket. Kutatásom célja a manga mint japán kulturális termék transzkulturálissá válásának bemutatása, és a különböző fordítási stratégiák összehasonlítása, elemzése és értékelése.

Irodalom

Heltai Pál 2013. Kultúraspecifikus elemek és reáliák. *Fordítástudomány* 29: 32-54.
Koyama-Richard, Brigitte 2007. *One thousand years of Manga.* Flammarion. Paris.
Pedersen, Jan 2005. How is Culture Rendered in Subtitles? *MuTra 2005 – Challenges of Multidimensional Translation: Conference Proceedings.* https://www.euroconferences.info/proceedings/2005_Proceedings/2005_proceedings.html Utolsó letöltés: 2021. 10. 08.
Viljanen-Belkasseh, Paula–Metsäjätti, Mirumaru 2014. Nelle terre dei GAL: Dall'Italia alla Finlandia attraverso il fumetto. *Settentrione* 26: 122–129.
Zanettin, Federico (ed.) 2008. *Comics in translation.* Routledge. London, New York.

Cseke Laura
csekelaura1996@gmail.com
Eötvös Loránd Tudományegyetem, Bölcsészettudományi Kar
Nyelvtudományi Doktori Iskola, Magyar nyelvészet doktori program

Regionális köznyelvi vizsgálatok

Dialektológiai kutatásom kiinduló kérdése az volt, hogy hogyan közelíthetünk a múltban nyelvileg jól adatolt, izoglosszális pozícióban levő Pápa vidék magyar anyanyelvű beszélőinek nyelvhasználata felé. A kutatás kérdése az, hogy a jelen nyelvi állapot elemzésekor milyen generációs különbségekből fakadó eltéréseket fedezhetünk fel az adatközlők megnyilatkozásaiban, illetve hogy a nyelvjárások fölé boltozódó köznyelvi egységesülés miként hat a regionális nyelvhasználatra. A cél tehát a térség szinkrón nyelvi vizsgálata volt – ennek megfelelően többféle módszertannal valósult meg az adatgyűjtés.

A történeti összehasonlítás alapját Beke Ödön, valamint az MNyA. gyűjtései szolgáltatták. Jelenkorunk adatközlői a helyi televízió interjúalanyai voltak. Kvantitatív szemléletű vizsgálattal dolgoztam, ahol a jelenségek dokumentálásának módszere a többszöri hallgatás utáni lejegyzés volt. Itt egy időben, térben meghatározott, társadalmilag és életkor szempontjából sokszínű csoport volt a vizsgálat tárgya, mely eredményeként képet kaptam a regionalizmusok előfordulásáról, gyakorisági értékeiről. Hat kiemelt nyelvi jelenséggel, valamint a spontán módon előforduló metanyelvi reflexiókkal és a passzív nyelvi tudás kérdésével foglalkoztam mélyrehatóbban.

Az eredmények mutatják, valamint a regionális köznyelv terminus is utal arra, hogy a térség sok szállal kötődik a köznyelvi formákhoz minden nyelvi szinten, de él a nyelvváltozatban több olyan sajátos elem is, amely regionalizmusnak tekinthető. A kutatás fontos tapasztalata, hogy a jelen forrásokkal és módszertannal hitelesen és friss adatokkal lehet vizsgálni a regiolektust, mely hozzájárulhat a regionális köznyelv és köznyelv viszonyrendszerének jobb megértéséhez. A jövőben műszeres fonetikai vizsgálatokkal szeretném folytatni a kutatást – úgy vélem, hogy az itt nyert adatok, következtetések bizonyos tekintetben objektívebbek lehetnek a korábbi kutatások hagyományos lejegyzéseinél. A tervezett műszeres fonetikai és spontánbeszéd-vizsgálatok összevető elemzése empirikus adatokkal bővíthetik az ismereteinket általánosabban véve is a regionalizmusokkal kapcsolatos változási folyamatokról, melyek alapot adnának más nyelvi területekkel való összevetésre is, valamint az időbeliség vizsgálatára.

Irodalom

Beke Ödön 1905. *A pápavidéki nyelvjárás.* Athenaeum. Budapest.
Hajba Renáta 2012. *Regionális nyelvhasználat Szombathelyen.* Doktori disszertáció. Eötvös Loránd Tudományegyetem Bölcsészettudományi Kar. Budapest.
http://doktori.btk.elte.hu/lingv/hajbarenata/diss.pdf Utolsó letöltés: 2021. 09. 09.
MDial. = Kiss Jenő (szerk.) 2001. *Magyar dialektológia.* Osiris Kiadó. Budapest.
Parapatics Andrea 2020. *A magyar nyelv regionalitása és a köznevelés.* Tinta Könyvkiadó. Budapest.
Posgay Ildikó 1979. A pápai regionális köznyelv első tapasztalatairól. In: Imre Samu (szerk.): *Tanulmányok a regionális köznyelviség köréből. Nyelvtudományi Értekezések 100.* Akadémiai Kiadó. Budapest. 65–77.

Csenki-Bozsó Réka Helga
rekabozso@gmail.com
Szegedi Tudományegyetem, Bölcsészettudományi Kar
Nyelvtudományi Doktori Iskola, Angol alkalmazott nyelvészet doktori program

Szülői vélemények a nagyon korai nyelvtanulásról

Kutatásom témaköre a nagyon korai idegennyelv-tanulás. A nemzeti alaptanterv szerint minden gyermek legkésőbb negyedik osztályos korában megkezdi az idegen nyelvek tanulását. Azonban az erős igény és az európai irányelvek hatására ennél jelentősen korábban is rendelkezésre áll nyelvtanulási lehetőség a fiatal gyermekek számára: általános iskola első osztályától, óvodáskorban, sőt, akár azt megelőzően is.

Az előadás témáját képező kérdőív PhD kutatásaim próbafelmérése, melynek alapvető témája az 1-7 éves gyermekek szüleinek véleménye a nagyon korai angolról.

A világhálón kitölthető kérdőívben 50 szülő válaszait gyűjtöttem össze olyan kérdésekről, amelyek a nagyon korai angolt érintik. A szülők számot adtak véleményükről abban a témában, mely kor a legmegfelelőbb a nyelvtanulás kezdésére, és különbözőképpen indokolták döntésüket. Adatot gyűjtöttem a kitöltők véleményéről az ideális tanárt, a tanítás módszereit, a korai tanulás módjait illetően, szó esett a tanár kiejtéséről, és arról is, hogy otthonukban gyermekük milyen módon találkozik az angol nyelvvel.

A kérdőívet kitöltő szülők közül önként jelentkező válaszadók némelyikével a kérdőívet követően interjút készítettem, hogy válaszaikra nagyobb komplexitással láthassak rá. Az így összegyűlt kérdőíves válaszok és az ezt követően készített négy interjú tartalmának elemzését ezidáig csak két-három kérdésre koncentrálva végeztem el. A kérdések egy-egy konferencia előadás témáját, majd publikáció alapját képezték, előadásomban a már publikált és a még feldolgozásra váró eredmények csoportjait mutatom be.

Irodalom

Bozsó Réka 2019. Nem egy ördögtől való dolog: Szülők véleménye a nagyon korai angolról - Mikor ideális kezdeni? In: Bátyi Szilvia (szerk.): *A nyelv-tanítás, tanulás, reprezentáció, feldolgozás. Pszicholingvisztikai tanulmányok VI.* Pannon Egyetem MFTK. Veszprém. 123–140.

Bozsó Réka–Nagy Judit 2018. A Study of Parental Attitudes to Teacher Pronunciation in Very Early English. *Philologica: Acta Universitatis Sapientiae* 10(2): 21–39.

Nikolov Marianne 2009. The age factor in context. In: Nikolov Marianne (ed.): *The Age Factor and Early Language Learning. Studies on language Acquistion.* Walter de Gruyter. 1–38.

Nikolov Marianne–Djigunovic, J. Mihaljevic 2011. All Shades of Every Color: An Overview of Early Teaching and Learning of Foreign Languages. *Annual Review of Applied Linguistics* 31: 95–119.

Purdjaková, Sárka 2006. When should children start learning a foreign language in Czech context (findings of an opinion survey) In: Hanusová, Svetlana–Najvar, Petr (eds.): *Foreign Language Acquisition at an Early Age. Proceedings from the conference organized and hosted by Faculty of Education, Masaryk University on March 16, 2006.* Brno. 71–76.

Garai Luca
garailuc@gmail.com
Eötvös Loránd Tudományegyetem, Bölcsészettudományi Kar
Nyelvtudományi Doktori Iskola, Angol nyelvészet doktori program

Alveoláris legyintőhangok és hangkörnyezetük akusztikai vizsgálata

A legyintés az amerikai angolban elsősorban a /t d/ hangokon figyelhető meg, melyek rövid zöngés szegmentumként jelennek meg magánhangzók közt. A legyintés nem teljesen neutralizálja a két fonémát, így a *pre-fortis clipping* miatt a legyintett /t/ előtti magánhangzó rövidebb, mint a legyintett /d/ előtt (Braver 2014). A mai nyelvhasználatban a /n/ és /nt/ hang(kapcsolat)nak is van legyintett allofónja (Picard 1997), viszont eddig nem vizsgálták a nazális legyintőhangok akusztikai jegyeit.

A nazálisok artikulációjában részt vesz az orrüreg is, így az intenzitás a legalacsonyabb frekvenciatartományokban az orális hangzókhoz képest nagyobb, meredekebb spektrális lejtést eredményezve (Fujimura 1962). A nazalitás átterjedhet a környező magánhangzókra, megváltoztatva ezek formánsszerkezetét (Fujimura–Lindqvist 1971). A spektrális lejtés meredekségét konvencionálisan a H1–H2, míg a magánhangzó-nazalitás mértékét az A1–P0 érték jelöli (Styler 2017). Jelen kutatás két fő kérdése az volt, hogy a nazálisokból képzett legyintőhangok akusztikailag eltérnek-e az orális /t/ legyintett változatától, valamint, hogy milyen hatással van egymásra a legyintett szegmentum és az azt megelőző magánhangzó időtartam és nazalitás szempontjából.

A kutatás során hat észak-amerikai angol anyanyelvű beszélő otthon, headsettel felvett, felolvasott mondatba ültetett álszavait vizsgáltam. A legyintő hangkörnyezetben álló /t n nt/ hang(kapcsolat)ot tartalmazó mintákat *Praat*ban hangszinten szegmentáltam, majd *VoiceSauce* segítségével kinyertem a szegmentumok időtartamát és alapfrekvenciáját, továbbá a H1–H2 és A1–P0 értékeket. A statisztikai elemzés lineáris kevert modellek alkalmazásával történt *Python*ban.

Az eredmények alapján a /n/ és /nt/ fonémákból képzett legyintőhangok nem különböznek egymástól, azonban ezek hosszabb időtartamúak és meredekebb spektrális lejtésűek a legyintett /t/-knél. A legyintett nazálisok előtt nazalizáltan jelenik meg a magánhangzó, viszont a megelőző magánhangzó időtartamát illetően nincs szignifikáns különbség az orális és nazális legyintőhangok között.

Irodalom

Braver, Aaron 2014. Imperceptible incomplete neutralization: Production, non-identifiability, and non-discriminability in American English flapping. *Lingua* 152: 24–44.

Fujimura, Osamu 1962. Analysis of Nasal Consonants. *The Journal of the Acoustical Society of America* 34: 1865–75.

Fujimura, Osamu–Lindqvist, Jan 1971. Sweep-tone measurements of vocal-tract characteristics. *The Journal of the Acoustical Society of America* 2: 541–58.

Picard, Marc 1997. English Flapping and the feature [vibrant]. *English Language and Linguistics* 2: 285–94.

Styler, Will 2017. On the acoustical features of vowel nasality in English and French. *The Journal of the Acoustical Society of America* 4: 2469–82.

Hauber Kitti
hauber.kitty@gmail.com
Eötvös Loránd Tudományegyetem, Bölcsészettudományi Kar
Nyelvtudományi Doktori Iskola, Magyar nyelvészet doktori program

A Dunántúl 18. századi családnévanyagának funkcionális-kognitív nyelvészeti megközelítése

A prezentáció célja bemutatni a Dunántúl két megyéjében, Veszprém és Győr megyékben a német és magyar eredetű családnévanyag jellemzőit különös tekintettel a nevek keletkezésében szerepet játszó kognitív folyamatokra.

A nevek keletkezését nagyfokú szemantikai tudatosság jellemzi. A névben a forma-jelentés egysége és az általuk kifejezett funkció közötti kapcsolat eredendően motivált, amely az elnevezetten alapul. Ugyanakkor a névadás során mindig a névadó kognitív befolyása érvényesül – ő az, aki az elnevezendő számos tulajdonsága és másokkal való relációja közül a prototípuselv alapján választ. A nevekben kifejezett szemantikai tartalom így nem közvetlenül a világot képezi le, hanem a név megalkotójának a világról való tudását.

A névadás során a névadó az általa ismert nevekből sémákat von el. A névrendszer egyedi névpéldányai a sémák, modellek megvalósulásai. Így a nevek keletkezése a mindenkor meglévő névrendszer viszonylatában történik, a sémák, modellek mintaként szolgálnak az új nevek létrehozásakor, megszabva, befolyásolva azok keletkezésének módját.

Jelen kutatás forrását a Dunántúli Történeti Családnévtár (DTCs.) jelenti, amely Mária Terézia 1767. évi úrbéri tabelláinak névlistáit dolgozza fel. Az összeírás az egész ország területére kiterjedő összeírások közül időben a legközelebb esik azokhoz a jelentős népességmozgásokhoz, amelyek nagyban átformálták a térség etnikai és nyelvi viszonyait. A Dunántúl területén a magyarságnak és a németségnek különböző időben letelepült csoportjai azonosíthatók, amelyek eltérő intenzitású nyelvi és kulturális kapcsolattal rendelkeznek az összefüggő német és magyar nyelvterülettel.

A családnevek szemantikai-motivációs tipológia szerinti azonosítása, majd a meghatározó szerepet betöltő alapmodelleknek a leírása nemcsak nyelvi, hanem pszichológiai információkkal is szolgál adott névközösség tekintetében, feltárja a névhasználók szemléletbeli sajátosságait, világról szerzett tudását és ennek fogalmi megkonstruálásának leggyakoribb, legmeghatározóbb módjait. A névsémák nemzetenként, vallásonként, kultúránként és nyelvenként, de még kisebb névközösségenként is eltérőek lehetnek, vagyis a különböző névközösségek névkorpuszának összevetése a nyelvhasználók kognitív képességeinek ezen kategóriái, világról alkotott képe közötti eltérésekre világíthat rá.

Irodalom

Farkas Tamás 2016. A magyar családnévanyag kontrasztív szempontú tipológiai-statisztikai vizsgálata. *Névtani Értesítő* 38: 33–52

N. Fodor János 2008. A magyar családnevek új szempontú rendszerezési lehetőségeiről. *Magyar Nyelv* 104: 286–306.

Irodalom

Kunze, Konrad 2004. dtv-Atlas Namenkunde. Vor- und Familiennamen im deutschen Sprachgebiet. Deutscher Taschenbuch Verlag GmbH & Co. KG, München.

Reszegi Katalin 2018. A tulajdonnevek jelentésszerkezete funkcionális kognitív keretben. *Magyar Nyelvjárások* 56: 5–23.

Tolcsvai Nagy Gábor 2008. A tulajdonnév jelentése. In: Bölcskei Andrea–N. Császi Ildikó (szerk.): *Név és valóság.* A VI. Magyar Névtudományi Konferencia elıadásai (Balatonszárszó, 2007. június 22–24.). KRE BTK Magyar Nyelvtudományi Tanszéke. *Budapest. 30–41.*

Kocsis Ágnes
kocsis0agnes@gmail.com
Eötvös Loránd Tudományegyetem, Bölcsészettudományi Kar
Nyelvtudományi Doktori Iskola, Magyar nyelvészet doktori program

Darabolási eseményhez köthető *le* és *fel* igekötős igék vizsgálata

Az előadás darabolási eseményt megkonstruáló *le* és *fel* igekötős konstrukciók szemantikai elemzését mutatja be. A *le* és *fel* igekötő, valamint a 'darabol' jelentésű ige kapcsolódási mintázatait kutatja korpuszalapú elemzéssel, funkcionális kognitív nyelvészeti keretben (Tolcsvai Nagy 2013).

A kutatás kiindulópontjául az a megfigyelés szolgált, hogy a *fel* és *le* igekötők gyakran kapcsolódnak szeleteléssel, darabolással kapcsolatos igékhez, valamint jelentésük is nagy változatosságot mutat ezekben a konstrukciókban, így alkalmasak az igekötők és igék kapcsolódásának vizsgálatára, valamint a kapcsolódás szemantikai tényezőinek feltárására.

A kutatásban szereplő konstrukciók alapigéinek elsődleges jelentése a darabolás folyamattípusához kötődik: 'valamilyen eszközzel/kézzel egy fizikai entitást elemekre bont'. A vizsgált igék online és papíralapú szinonimaszótárak és értelmező szótárak szócikkeiből származnak. A kutatás ezen igék szemantikai csoportosítását is elvégzi, majd a *fel* és *le* igekötőkkel való kapcsolódást csupán azokon az igéken vizsgálja, amelyek olyan darabolási eseményt jelenítenek meg, amelynek eredménye diszkrét darabokra tagolás. A Magyar Nemzeti Szövegtárból nyert adatokon alapuló korpuszalapú vizsgálat arra keresi a választ, hogy milyen mintázatokban kapcsolódik az igekötőpár ezekhez az igékhez, mennyire térnek el a két igekötő kapcsolódási mintázatai egymástól, milyen esetekben kapcsolódik az igekötőpár csupán egyik vagy másik tagja bizonyos igékhez, valamint milyen szemantikai tulajdonságokkal rendelkező igékhez kapcsolódhat mindkét igekötő.

A darabolással kapcsolatos igék vizsgálata nem egyedülálló sem a külföldi (pl. Devylder 2017), sem a magyar szakirodalomban (Andor 1998, Brdar-Szabó 2020), továbbá az igekötőzés is behatóan vizsgált területe a magyar nyelvnek (pl. Szili 2009, Ladányi 2012). A kutatás újszerűségét az adja, hogy a *fel* és *le* igekötők mikrorendszerét egy szemantikailag többé-kevésbé homogén alapigekészlethez való kapcsolódásán keresztül vizsgálja. Ez lehetővé teszi, hogy a két igekötő kapcsolódási mintázatairól részletesebb képet kapjunk. A kutatás a későbbiekben alapul szolgálhat a *fel* és *le* igekötők poliszémiájának, illetve a *fel* és *le* igekötős konstrukciók újszerű jelentéseinek vizsgálatához is.

Irodalom

Andor József 1998. A fogalmi keret, a szemantikai mező és a szinonimitás határvonalai. In: Gecső Tamás–Spannraft Marcellina (szerk.): *A szinonimitásról.* Tinta Könyvkiadó. Budapest. 7–19.

Brdar-Szabó Rita 2020. Rezultatív mikrokonstrukciók és morfológiai vetélytársaik elmélet és empíria egységében. In: Simon Gábor–Tolcsvai Nagy Gábor (szerk.): *Nyelvtan, diskurzus, megismerés.* Eötvös Kiadó. Budapest. 141–166.

Irodalom

Devylder, Simon. 2017. Cutting and breaking the embodied Self. *CogniTextes* 16(2). DOI: https://doi.org/10.4000/cognitextes.886.

Ladányi Mária 2012. Igekötős igék kapcsolódási mintázatai. Vizsgálati lehetőségek. In: Tolcsvai Nagy Gábor–Tátrai Szilárd (szerk.): *Konstrukció és jelentés. Tanulmányok a magyar nyelv funkcionális kognitív leírására.* ELTE. Budapest. 71–83.

Szili Katalin 2009. A fel, le és egyéb igekötős igék formai-szemantikai viszonyának kérdéséhez. *Magyar Nyelv* 105: 175-188.

Tolcsvai Nagy Gábor 2013. Az igekötő + ige szerkezet szemantikája. *Nyelvtudományi Közlemények* 109: 187–226.

Mayer Péter
mayer.peter1995@gmail.com
Eötvös Loránd Tudományegyetem, Bölcsészettudományi Kar
Nyelvtudományi Doktori Iskola, Magyar nyelvészet doktori program

A tartalmi összegzés vizsgálata

Kutatásom az információtömörítés (Cremmins 1982, Endres-Niggemeyer 1998, Koltay 2003) és annak lehetséges megvalósulásain belül elsősorban a tartalmi összegzés funkcionális kognitív nyelvészeti (Kövecses–Benczes 2010, Tolcsvai Nagy 2013) vizsgálatával foglalkozik, 34 kilencedik osztályos gimnazista azonos szövegből írt összefoglalójának kvantitatív és kvalitatív elemzését adva.

A kvantitatív elemzések egyfelől arra irányulnak, hogy az alapszöveg (T_1) és az összefoglalás (T_2) között milyen mértékű redukció megy végbe; másfelől további szövegstatisztikai adatokkal (szószám, tagmondatszám, mondatszám, bekezdésszám) az összefoglalások szövegsűrűségét mérik, valamint annak változását a forrásdokumentuméhoz képest.

A kvalitatív vizsgálatok a MAXQDA tartalomelemző szoftverben részletes annotációs kategóriákat rendelnek az összegzések különböző típusú nyelvi kifejezéseihez, amelyek megmutatják, hogy a T_2-k mekkora arányban támaszkodnak a T_1-re, illetve hogy milyen jellegű formai-szemantikai átalakításokat végeztek a tanulók az alapszöveg tömörítésekor.

A diákok összegzéseinek vizsgálatába két tanári véleményezőt is bevontam. A tőlük kapott értékelések által rangsorolhatóvá váltak a szövegproduktumok, amelyeket végül három minőségcsoportra bontva mutatok be (1. kevésbé megfelelő, 2. megfelelő, 3. legmegfelelőbb). A különböző csoportokba tartozó szövegek kvantitatív és kvalitatív adatait összesítve és egymással összehasonlítva meghatározhatók azok a kritériumok, amelyek a jobb kategóriába kerülést indokolják; továbbá a diákoknak a szövegtömörítési műveletben való jártasságára vonatkozó egyéni válaszait csoportoként átlagolva nyilvánvalóvá válik, hogy a begyakorlottság összefüggésben áll a kapott értékelésekkel, ebből kifolyólag az információtömörítésre fejleszthető és fejlesztendő kompetenciaként érdemes tekintenünk.

Irodalom

Cremmins, Edward T. 1982. *The art of abstracting.* ISI Press. Philadelphia.
Endres-Niggemeyer, Brigitte. 1998. *Summarizing Information.* Springer-Verlag. Berlin.
Koltay Tibor 2003. *A referálás elmélete és gyakorlata. Továbbképzés felsőfokon.* Könyvtári Intézet. Budapest.
Kövecses Zoltán–Benczes Réka 2010. *Kognitív nyelvészet.* Akadémiai Kiadó. Budapest.
Tolcsvai Nagy Gábor 2013. *Bevezetés a kognitív nyelvészetbe.* Osiris Kiadó. Budapest.

Mezőlaki Regina Anna
mezolaki.regina@gmail.com
Szegedi Tudományegyetem, Bölcsészettudományi Kar
Nyelvtudományi Doktori Iskola, Elméleti nyelvészet doktori program

Mi a siker ára?
Autista felnőttek és autista személyekkel foglalkozó szakemberek a kommunikációról*

Az autizmus spektrum zavarral élő személyek és szüleik életminősége jelentősen alacsonyabb a tipikusan fejlődő társaik életminőségéhez képest (MASZK 2020). Az autista és neurotipikus személyek szociális képessége közötti minőségi eltérés megnehezítheti a mindennapokat. Így, a kommunikáció kölcsönös mivolta miatt (Frith 2007), fontos mindkét résztvevő társas viselkedését vizsgálni.

A bemutatni kívánt kutatás során azzal foglalkoztam, hogy miként vélekednek az autizmussal élő személyek, illetve az autizmussal foglalkozó szakemberek a sikeres kommunikáció (Ivaskó–Németh T. 2002) feltételeiről. Milyen interakciós korlátok, illetve megküzdési stratégiák jellemzik a két célcsoportot? Beszélhetünk-e sikerességről, amennyiben legalább az egyik, az interakcióban részt vevő fél jelentősen magas kognitív erőfeszítés (Sperber–Wilson 1986) árán próbál együttműködni?

A kutatás önkéntes adatközlői beleegyezéssel zajlott, az adatok anonim módon kerültek felhasználásra. Az adatgyűjtés során 13, félig strukturált kérdéssort tartalmazó mélyinterjút vettem fel Asperger-szindrómás személyekkel, illetve autista személyekkel foglalkozó szakemberekkel. A kiválasztott módszertan révén megvizsgálható és összehasonlítható a két célcsoport perspektívája, megismerhetőek az adatközlők metapragmatikai képességei.

Az adatokat relevanciaelméleti (Sperber–Wilson 1986) keretben értékeltem.

Az adatfelvétel eredményeképpen megállapítható, hogy a két célcsoport hasonló módon vélekedik a kommunikáció sikerességének feltételeiről, azonban eltérő eszközök fedezhetőek fel a pragmatikai stratégiáik között. Az adatközlők többnyire képesek voltak reflektáltan nyilatkozni saját kommunikációjukra vonatkozóan.

A vizsgálat eredményei által közelebb kerülhetünk azon kérdés megválaszolásához, hogy feltételezhető-e egy olyan kontinuum, amelyen egyszerre megjelenik az atipikus és tipikus viselkedés (Fletcher-Watson–Happé 2019). A kutatás hozzásegíthet az akadálymentes kommunikáció feltételeinek megismeréséhez.

Irodalom

Fletcher-Watson, Sue–Happé, Francesca 2019. *Autism. A New Introduction to Psychological Theory and Current Debate.* Routledge.

Frith, Chris 2007. *Making up the Mind: How the Brain Creates Our Mental World.* Blackwell Publishing. Malden, MA.

Ivaskó Lívia–Németh T. Enikő 2002. Types and reasons of communicative failures. *Modern filológiai közlemények* 4(1): 31–43.

MTA-ELTE Autizmus Szakmódszertani Kutatócsoport (MASZK) 2020. *Hazai összkép az autizmussal élő személyek és családjaik helyzetéről, életminőségéről - MASZKOLATLANUL.* MASZK. Budapest.

Sperber, Dan–Wilson, Deirdre 1986. *Relevance: Communication and Cognition.* Blackwell. Oxford.

*Az Innovációs és Technológiai Minisztérium ÚNKP-21-3- kódszámú Új Nemzeti Kiválóság Programjának a Nemzeti Kutatási, Fejlesztési és Innovációs Alapból finanszírozott szakmai támogatásával készült.

Pintye Erzsébet
pintye.erzsebet@gmail.com
Debreceni Egyetem, Bölcsészettudományi Kar
Nyelvtudományok Doktori Iskola, Német nyelvészet doktori program

Kollokációk az idegennyelv-oktatásban: egy német–magyar kontrasztív vizsgálat eredményei

Előadásomban a szókincstanítás egyik fontos területével, a kollokációkkal mint állandósult szókapcsolatokkal szeretnék foglalkozni. A nyelvoktatás egyik legfontosabb célja, a tanuló kommunikatív kompetenciájának fejlesztése. A kommunikatív kompetencia fejlesztésének elengedhetetlen része a tanulók lexikális kompetenciájának fejlesztése. Az Európa Tanács által kidolgozott és 2001-ben nyilvánosságra hozott Közös Európai Referenciakeret (KER) lexikális kompetencia leírásában olvasható, hogy az egyedi szóalakok mellett az állandósult kifejezések, keretek és az állandósult szókapcsolatok tanítására is törekedni kell a nyelvórákon. Kutatásomban a kollokációk, mint állandósult szókapcsolatok vizsgálatával foglalkozom, hiszen a kollokációk több szempontból is a nyelvtanulás problémás területének tekinthetők. A kollokációk azonosítása, megértése, felismerése a hallott és olvasott szövegekben könnyebbség, míg a kollokácók produktív használata komoly nehézséget okoz a tanulóknak. Ennek egyik lehetséges oka a kollokációk nyelvspecifikus tulajdonságában rejlik. A tanulók hajlamosak azt gondolni, hogy a két nyelv között teljes megfelelés van, ugyanazt a szót, kifejezést minden további nélkül átvihetik az anyanyelvből az idegen nyelvbe. Hazai és nemzetközi kutatások hívják fel a figyelmet arra, hogy különösen az anyanyelvvel ekvivalens kollokációtípusoknál tapasztalható a tévesztés. Mivel rengeteg hiba azonosítható a kollokációk használatakor (főleg haladó szinten), a kollokációkat minél előbb, explicit módon, már a kezdő szintű nyelvórákon kontrasztív módon kell közvetíteni a nyelvtanulóknak.

Az előadásomban a kollokációk, mint állandósult szókapcsolatok más szintagmatikus szókapcsolatoktól (idiómák, szabad szókapcsolatok) való elhatárolása mellett, a német–magyar kollokációpárok, ekvivalenciatípusok bemutatására, a két nyelv közti különbségek hangsúlyozására törekszem, hiszen a kollokációk alkalmazásakor leggyakrabban elkövetett hibák az L1-transzferre vezethetők vissza. Elemzésemben német kollkációkból indulok ki, amelyekhez a magyar megfelelőket rendeztem. Az elemzésben a 2005 – 2019 között kiadott német mint idegen nyelv közép- és emelt szintű (B1 – B2) érettségi dolgozatainak olvasott szövegértést mérő szövegeiből kigyűjtött kollokációkat használtam fel, az elemzésben a frazeológiai kutatásokból ismert hármas felosztásra törekedtem. Az ekvivalenciatípusok bemutatását követően módszertani javaslatokat, ötleteket fogalmazok meg azzal kapcsolatosan, hogyan érdemes kontrasztív módon közvetíteni a kollokációkat az idegennyelv-órákon. A kollokációk hatékony közvetítéséhez, módszertani elvek kidolgozásához a kapott eredmények jelentősen hozzájárulhatnak. A vizsgálat eredményei gyakorlati hasznossággal lehetnek az oktatásban.

Irodalom

Burger, Harald 2003. *Phraseologie. Eine Einführung am Beispiel des Deutschen.* Erich Schmidt Verlag. Berlin.

Hausmann, Franz Josef 2004. Was sind eigentlich Kollokationen? In: Steyer Kathrin (szerk.): *Wortverbindungen – mehr oder weniger fest.* de Gruyter. Berlin.

Hausmann, Franz Josef 2007. Die Kollokationen im Rahmen der Phraseologie – Systematische und historische Darstellung. *Zeitschrift fur Anglistik und Amerikanistik* 55(3): 217–234.

Kühn, Peter 1992. Phraseodidaktik. Entwicklungen, Probleme und Überlegungen für den Muttersprachunterricht und den Unterricht Deutsch als Fremdsprache. *Fremdsprachen Lehren und Lernen* 21: 177–189.

Reder, Anna 2006. *Kollokationen in der Wortschatzarbeit.* Praesens Verlag. Wien.

Rentz Tamás
rentz.tamas@gmail.com
Szegedi Tudományegyetem, Bölcsészettudományi Kar
Nyelvtudományi Doktori Iskola, Történeti szlavisztika doktori program

A bolgár és a török evidencialitás jelentése és összehasonlítása

Az evidencialitást hagyományosan egy olyan információforrást kódoló kategóriaként határozzák meg, amelyen keresztül közvetített információt, következtetést vagy közvetlen észlelést fejezhetünk ki. Az információforrás jelölésének fontossága abban rejlik, hogy lehetővé teszi az átadott információ megbízhatóságának egyéni értékelését. A bolgár és a török nyelv nyelvtanilag kódolja a különbséget a közvetlen és a közvetett információforrások között, és ennek megfelelően a közvetett módon, azaz hallomásból vagy következtetésből szerzett információk kifejezése érdekében e nyelvek beszélői ún. evidenciális alakokat használnak.

Korábbi kutatások alapján megállapítható, hogy a bolgár evidenciálitás eredete szempontjából nem elhanyagolható a török nyelv katalizáló hatása. Első lépésben a bolgár temporális rendszer átalakulása szolgált az evidencialitáskategória megjelenésének alapjául, ami az imperfektum formai és szemantikai változásaival, és egyúttal a temporális rendszerben fennálló oppozíciók megváltozásával kezdődött, de az evidencialitáskategóriák kiteljesedésére már csak a török hódoltság utáni korszakban találunk példákat. Éppen ezért a bolgár evidencialitás fejlődési körülményeinek jobb megértése és az oszmán-török nyelvnek erre a fejlődésre gyakorolt hatásának – azaz a bolgár evidencialitás az oszmán-török nyelvből történt átvétele mellett és ellen szóló jelek – feltárása érdekében célszerű a két evidencialitás-rendszer összehasonlítása.

Előadásomban a bolgár és a török evidencialitáskategóriák jelentését, a kategóriák beszélők általi használatát és az evidencialitáskategóriák gyerekkori elsajátítását fogom összehasonlítani. A kutatás során tett megfigyeléseim megfelelő alapot szolgáltathatnak a fenti célok teljesítéséhez.

Irodalom

Aikhenvald, Alexandra Y. 2004. *Evidentiality.* Oxford University Press. Oxford.

Diewald, Gabriele–Smirnova, Elena (eds.) 2010. *Linguistic realization of evidentiality in European languages.* De Gruyter Mouton.

Friedman, Victor 2018. Where do evidentials come from? In: Aikhenvald, Alexandra Y. (ed.): *The Oxford Handbook of Evidentiality.* Oxford University. Oxford. 124–147.

Ozturk, Ozge–Papafragou, Anna 2016. The acquisition of evidentiality and source monitoring. *Language Learning and Development* 12(2): 199–230.

Smirnova, Anastasia (2013). The meaning of the Bulgarian and Turkish evidentials. *Съпоставително езикознание/Сопоставительное языкознание* 2–3: 205–223.

Roskó Mira
mirarozsa@gmail.com
Eötvös Loránd Tudományegyetem, Bölcsészettudományi Kar
Nyelvtudományi Doktori Iskola, Magyar nyelvészet doktori program

Az értelmező kategorizációjának újragondolása a főnévi jelzők vizsgálatán keresztül

Az előadás az értelmezői viszonynak a szakirodalom által elfogadott szubkategorizációját vizsgálja felül, az ezt célzó kutatás kérdéseit és kezdeti lépéseit mutatja be. A kutatás célja annak igazolása, hogy a redukciós (vagy hátravetett jelzői) értelmező (pl. *Veszek telefont, olcsót*) és az azonosító értelmező (pl. *Péter, a barátom*) nem két lényegileg elkülönülő szerkezettípus (Balogh 2003, Dér 2001). A két konstrukció összehasonlítása egy korábbi elemzésen alapul, amely szerint az értelmező besorolható az eltagolt bővítmények tágan értett jelenségkörébe. Az eltagolt kifejezés az őt megelőző mondattól mondatzáró írásjellel elkülönített, de a bázismondat szemantikai szerkezetébe integrálható (függőségi hálózata egy csomópontjának megfeleltethető) bővítmény. Az értelmező és az értelmezett egyező inflexiója (pl. *Veszek telefont, olcsót*) azt a célt szolgálja, hogy a köztük lévő viszony megkülönböztethetővé váljon a predikatív viszonytól (pl. *Veszek telefont. Olcsó.*), és az értelmező megőrizze az eltagolt bővítményekre általánosan érvényes kidolgozó jelleget (Roskó 2020). Az elemzésnek a funkcionális kognitív nyelvészet biztosít elméleti hátteret, a szintaktikai megközelítés a függőségi nyelvtannal is összeegyeztethető (l. Imrényi 2017).

A kutatás egyik kiindulópontja az, hogy az ún. azonosító értelmező leírásához (pl. *Péter, a barátom*) elengedhetetlen általában véve a főnévi jelzők vizsgálata. Az értelmező korábbi szakirodalma erre az összefüggésre nem figyelt föl. A kutatás jelen szakaszának feladata olyan konstrukciók azonosítása, amelyekben elsődlegesen főnévként kategorizált lexémák jellemzően jelzői szerepben állnak. Fő módszertani kérdése pedig az, hogy milyen módon lehet szövegkorpuszból főnévi jelzőket tartalmazó konstrukciókat lekérdezni.

Irodalom

Dér Csilla Ilona 2001. Értelmezek azaz azonosítok? Az értelmezős szerkezeten belüli grammatikai viszonyról. *Magyar Nyelv* 97(1): 77–82.
Balogh Judit 2003. Az értelmezős szerkezetek helye a szintagmák között. *Magyar Nyelvőr* 4: 456–471.
Imrényi András 2017. Az elemi mondat viszonyhálózata. In Tolcsvai Nagy Gábor (szerk.): *Nyelvtan. A magyar nyelv kézikönyvtára.* Osiris Kiadó. Budapest. 663–759.
Langacker, Ronald W. 2016. Baseline and elaboration. *Cognitive Linguistics* 27(3): 405–439.
Roskó Mira 2020. Az értelmező mint eltagolt szerkezettípus. *Ösvények.*

Sárvári Kinga Fanni
kingafannisarvari@gmail.com
Eötvös Loránd Tudományegyetem, Bölcsészettudományi Kar
Nyelvtudományi Doktori Iskola, Fordítástudomány doktori program

„Pentatlóniák" a dalfordításokban, avagy létezik-e vokális ekvivalencia?

Előadásom középpontjában a speciális műfordítói kihívást jelentő dalfordítások készítésének és felhasználhatóságának problematikája áll. Az alkalmazható fordítói stratégiák megannyi választás elé állítják a dalfordítót, akinek a célnyelvi szöveg megalkotásakor a forrásnyelvi szöveg mellett a zenei anyagra és az énekelhetőség szempontjaira is tekintettel kell lennie. Jelen előadás Franzon (2008) és Low (2003, 2008) dalfordítási választásokat és elveket összefoglaló taxonómiáiból kiindulva (és azokat továbbgondolva) felvázol egy műfajspecifikus fordításelemző modellt, melynek alkalmazásával számszerűsíthetők az egyes dalfordítások tulajdonságai, így az azonos célnyelven készült különböző változatok is összevethetővé válnak egymással. Az elemzési modell bemutatása kismintás kvalitatív vizsgálattal egészül ki, mely lexikai, zenei és szöveg-zene kohéziós analízist foglal magában, és szükségessé teszi új terminusok (pl. szöveg-zene kohézió: a mű nyelvi és zeneszövegében megfigyelhető kohéziós mintázatok egymáshoz való illeszkedése; vokális ekvivalencia: a szöveg-zene kohéziós viszonyok közötti megfeleltethetőségek mértéke egy dal eredeti és fordított szövegű verziója között) bevezetését, illetve eddig pontosan nem definiált terminusszerű kifejezések (zenei kohézió) fogalmi tisztázását is. A használt terminusok gyakorlati alkalmazási lehetőségeit egy Liszt-dal eredeti nyelven és fordításokban is közreadott változatai segítségével szemléltetem. Az előadás lezárása kijelöli a lehetséges további kutatási irányokat, egyúttal nagyobb mintán elvégzendő kvantitatív jellegű empirikus adatgyűjtésre is javaslatot tesz. A várt kutatási eredmények adalékul szolgálhatnak a (mű)fordításkritika, az audiovizuális fordítóképzés, a zenepedagógia és a zeneműkiadás számára is.

Irodalom

Anagnostopoulou, Christina 1997. Lexical Cohesion in Linguistic and Musical Discourse. In: Gabrielsson, Alf (ed.): *Proceedings of the 3rd Triennial Conference of the European Society for the Cognitive Sciences of Music. 3rd Triennial Conference of ESCOM.* Uppsala University. Department of Psychology. Uppsala. 655-660.

Bodnár Gábor–Horváth Ildikó 2018. Zene és fordítás: a német Lied szövegének fordítási kérdései. *Alkalmazott Nyelvtudomány* 18 (2): 1–9. DOI: 10.18460/ANY.2018.2.001

Franzon, Johan 2008. Choices in Song Translation. *The Translator* 14(2): 373–399. DOI: 10.1080/13556509.2008.10799263.

Low, Peter 2003. Singable Translations of Songs. *Perspectives: Studies in Translatology* 11(2): 87–103.

Low, Peter 2008. Translating Songs that Rhyme. *Perspectives: Studies in Translatology* 16(1): 1–20.

Szlávich Eszter
szlavicheszter@gmail.com
Eötvös Loránd Tudományegyetem, Bölcsészettudományi Kar
Nyelvtudományi Doktori Iskola, Magyar nyelvészet doktori program

„A tenger mélye játszótér lett, és elhittem, hogy jó itt éljek" A melléknevek segédigei szerepének konstrukciós jellemzői

Az előadás témája azok a címben is nevezett konstrukciók, amelyekben a komplex magmondatot (l. Imrényi 2013) egy melléknév és egy felszólító-kötő módú ige (a terminusra l. Ladányi 2017: 567–569) alkotja. Az ilyen szerkezetekben a melléknévnek segédigei jellege van (vö. Kálmán C. és mtsai 1989), a konstrukció pedig a hagyományosan kettős állítmánynak nevezett szerkezetekkel (pl. el kell menjek), illetve a létigét tartalmazó komplex magmondatokkal (pl. *nincs mit mondjak*) rokonítható.

A komplex magmondatban komponensként résztvevő melléknevek értékelést fejeznek ki vagy (pre)modálisak (pl. a deontikus kötelező, szükséges). A segédigeszerű használatot motiválja a melléknevek szemantikai tartalma, illetve a formai oldalon az, hogy az előforduló melléknevek infinitívusszal bővülnek a gyakoribb, konvencionalizált konstrukciókban (l. *jó itt élnem, el kell mennem, szükséges gyakorolni*). Az elemzést a kognitív nyelvtan keretein belül végzem (Tolcsvai Nagy 2017, Langacker 2008), az adatok az MNSZ2-ből származnak, illetve Google-keresésekkel egészítettem ki a mintát.

A kutatás fő kérdései közé tartozik, hogy mely melléknevek alkothatnak komplex magmondat konstrukciót felszólító-kötő módú igével összekapcsolódva, valamint az, hogy ezek a melléknévi konstrukciók milyen grammatikalizáltsági szinten állnak (a grammatikalizáltságot skálán lehet értelmezni, vö. Dér 2008). A grammatikalizációban kulcsfontosságú, hogy az alapmodalitások szemantikai terében a szereplők erődinamikai viszonya konstruálódik meg (Talmy 2000) az kötő-felszólító módú igével jelölt potenciális folyamat viszonyában (l. Pelyvás 2013).

Irodalom

Dér Csilla Ilona 2008. *Grammatikalizáció. Nyelvtudományi Értekezések 158.* Akadémiai Kiadó. Budapest.

Ladányi Mária 2017. Alaktan. In: Tolcsvai Nagy Gábor (szerk.): *Nyelvtan. A magyar nyelv kézikönyvtára.* Osiris Kiadó. Budapest. 503–662.

Langacker, Ronald W. 2008. *Cognitive Grammar. A Basic Introduction.* Oxford University Press. Oxford.

Imrényi András 2013. *A magyar mondat viszonyhálózati modellje. Nyelvtudományi Értekezések 164.* Akadémiai Kiadó. Budapest.

Kálmán C. György–Kálmán László–Nádasdy Ádámű–Prószéky Gábor 1989. A magyar segédigék rendszere. *Általános Nyelvészeti Tanulmányok* XVII: 49–103.

Pelyvás Péter 2013. „Nekem most el kell menjek…". A kell és az angol must konceptuális és grammatikai struktúrájáról. In: Kugler Nóra–Laczkó Krisztina–Tátrai Szilárd (szerk.): *A megismerés és az értelmezés konstrukciói. Tanulmányok Tolcsvai Nagy Gábor tiszteletére.* Tinta kiadó. Budapest. 186–203.

Talmy, Leonard 2000. *Toward a Cognitive Semantics Volume I. Concept Structuring Systems.* MA: The MIT Press. Cambridge.

Tolcsvai Nagy Gábor (szerk.) 2017. *Nyelvtan. A magyar nyelv kézikönyvtára.* Osiris Kiadó. Budapest.

Szücs Zsanett
vszucsizsanka95@gmail.com
Eötvös Loránd Tudományegyetem, Bölcsészettudományi Kar
Nyelvtudományi Doktori Iskola, Szláv nyelvtudomány doktori program

Oszmán-török szavak a bolgár és a magyar államigazgatási nyelvben

Kutatásom célja az oszmán-török eredettel rendelkező államigazgatási terminusok vizsgálata a magyar és a bolgár nyelvben. Meg fogom vizsgálni, hogy a bolgár nyelv több államigazgatási szakzsargont őrzött-e meg, mint a magyar. A magyar nyelvben oszmán-törökből származnak azok a terminusok, amelyek a török hódoltság idején a katonai és közigazgatási intézményekkel voltak kapcsolatosak, pl. *defterdár, szandzsák, pasa, dívány, atnámé* és a *kádi*. Ezekkel a szavakkal, kifejezésekkel, a dívány kivételével ma már csak történelmi és irodalmi szövegekben találkozhatunk. Az oszmán-török jövevényszavaink átadói a Balkán- félszigeten letelepedett törökök és a félszigeten lakó szláv ajkú népek voltak. Számos szó horvát és szerb közvetítéssel vált a magyar nyelv részéve (*janicsár, szpáhi, deli*).

Kutatásom alapjául az interneten illetve a könyvtárakban fellehető régi magyar és bolgár jogi szövegek (XVI. és XIX. század közötti források) szolgáltak, melyekből a mindkét nyelvben gyakran előforduló oszmán-török államigazgatási szavakat válogattam ki.

A magyar jogi szaknyelv kutatásakor nagy hangsúlyt kapnak a latin eredetű szakkifejezések, bár a latin mellett más nyelv is hatást gyakorolt a magyar államjogi nyelvezetre. Munkámmal szeretnék áttekinthető képet adni Bulgária és Magyarország oszmán-török hódoltság idején használt államigazgatási szókincséről. Kutatásom másik célja oszmán-török-bolgár-magyar jogi szakzsargon gyűjtemény összeállítása, amely elérhető lesz, így a kutatók és a téma iránt érdeklődők munkáját segítheti.

Eddigi kutatásom alapján arra a megállapodásra jutottam, hogy az oszmán-török nyelv nagyobb nyomott hagyott a bolgár nyelvben, mint a magyarban. Az állításom alátámasztásához szeretném kiemelni, hogy 1908-ig a bolgár mellett az *Osmanlıca*, oszmán-török nyelv volt a hivatalos nyelv, annak ellenére, hogy történetileg a modern, független bolgár állam már 30 évvel korábban létrejött. 1908-ig a bolgár könyvek jelentős hányadát ezen a nyelven adták ki.

Irodalom

Fekete Lajos 1993. *A hódoltság török levéltári forrásai nyomában.* Kőrösi Csoma Társaság-Magyar Tudományos Akadémia Könyvtára. Budapest.
Kakuk Zsuzsa 1966. A szláv közvetítés kérdése a magyar nyelv oszmán-török elemeiben. *Nyelvtudományi Közlemények* 68: 51–65.
TTAK.=Török Tudományos Akadémia Nagyszótára (Güncel Türkçe Sözlük). https://sozluk.gov.tr/ Utolsó letöltés: 2021. 10. 10.
Кръстева, Весела 2003. *Тълковен речник на турцизмите в българския език.* Скорпио Издателство. София.
Шукриева, Менент 2020. *Турско-български юридически речник.* УИ Епископ Константин Преславски. Издателство.

Till Anilla
til9af@gmail.com
Budapesti Corvinus Egyetem, Kommunikáció és Szociológia Intézet
Kommunikáció és Szociológia Doktori Iskola, Kommunikációtudomány doktori program

Miattad pusztul a Föld! Vagy mégsem? Erőszakos és erőszakmentes környezetvédelmi kommunikáció

“A gyerekeinktől veszed el a jövőt”, “az ilyenek miatt pusztul majd ki az emberiség”, “nem foglalkoznak az emberek a klímavészhelyzettel”. Számtalan sokkoló, fenyegető üzenettel szembesülünk napjaink környezetvédelmi diskurzusában, mely a klímaszorongással küzdőket különösen nehezen érintheti. A környezetvédelmi kommunikáció meghatározó irányvonala a fenyegetésre, sokkra és megfélemlítésre épül, azonban kutatások bizonyítják, hogy az erőszakos kommunikációs módszerek hosszú távon nem működnek hatékonyan. Ahhoz, hogy felismerjük az erőszakos és erőszakmentes környezetvédelmi kommunikációt és kutatni tudjuk azok valódi hatásait, első lépésként meg kell határoznunk annak jellemzőit. Az erőszakmentes környezetvédelmi kommunikáció egy olyan kezdetleges elmélet, mely az erőszakmentes kommunikáció és a környezetvédelmi kommunikáció interszekciójából jött létre, és annak nyelvi és vizuális elemeit kívánja meghatározni. Ebben a kutatásban a formálódó elmélet nyelvi sajátosságaira fókuszálok, mely az elmélet továbbfejlesztésének és hatékonyságának vizsgálatának alappillérjéül szolgál. A feltáró kutatást a World Wildlife Fund (WWF) egyik környezetvédelmi kampányának elemzése szolgálja, melyben erőszakos és erőszakmentes üzeneteket vizsgálok tartalomelemzéssel. Ezen sajátosságok leírása után a kutatónak lehetősége van nemzeti és nemzetközi környezetvédelmi szervezetek és egyéb médiumok kommunikációjának vizsgálatára, valamint a jövőben ezek hatékonyságának vizsgálatára és javaslattételekre: például egy erőszakmentes, működőképes környezetvédelmi kommunikációs stratégia létrehozása végett.

Irodalom

Drews, Stefan–Kaltenbacher, Miriam 2020. An Inconvenient Joke? A Review of Humor in Climate Change Communication. *Environmental Communication* 14(6): 1–13.

de Hoog, Natascha–Stroebe, Wolfgang–de Wit, John B. F. 2007. The impact of vulnerability to and severity of a health risk on processing and acceptance of fear-arousing communications: A meta-analysis. *Review of General Psychology* 11(3): 258–285.

Witte, Kim 1992. Putting the fear back into fear appeals: The extended parallel process model. *Communication Monographs* 59(4): 329–349.

Kronrod, Ann–Grinstein, Amir–Wathieu, Luc 2012. Go Green! Should Environmental Messages Be So Assertive? *Journal of Marketing* 76(1): 95–102.

Peters, Gjalt-Jorn–Ruiter, Robert A.–Kok, Gerjo 2014. Threatening communication: a qualitative study of fear appeal effectiveness beliefs among intervention developers, policymakers, politicians, scientists, and advertising professionals. International journal of psychology 49(2): 71–79.

Robertson, Margaret 2018. *Communicating Sustainability.* Routledge. London.

Uricska Erna
uricska.erna@gmail.com
Budapesti Corvinus Egyetem, Kommunikáció és Szociológia Intézet
Kommunikáció és Szociológia Doktori Iskola, Kommunikációtudomány doktori program

A police.hu-tól a police_hu-ig
A magyar rendőrség külső szervezeti kommunikációjának új irányvonala

A távolságtartó stílus, a jogi és szakmai kifejezések túlzott használata az egész magyar rendőrségi kommunikációt mind a mai napig áthatja. A szervezet mondatszerkezeteire „a bonyolultság, a nehézkesség, a terjedelmesség, sőt a terjengősség jellemző" (Molnár 2002: 42). A közösségi média térnyerésével a rendészeti szervek is megjelentek ezeken a platformokon, így a civil lakosság és a hivatásos szervek részéről érkező kommentek által kétirányú kommunikációra van lehetőség. A felületek kezelőinek olyan kommunikációs stílust és nyelvi regisztert kell találniuk, amely a lehető legszélesebb befogadói réteg számára világos, érthető és bizalomépítő (Uricska 2020). A kutatás célja felkelteni a rendészeti egységek figyelmét a közösségi oldalak adta lehetőségekre a civil lakosság és a hivatásos állomány kapcsolatának jobbításának érdekében. Hosszútávon pedig várható, hogy a digitális kommunikációs tartalmak átrendezik az egyén, a társadalom és a különböző szervezetek viszonyait és kapcsolatrendszerét.

A kutatás során a magyar rendőrség Instagram-profilján (police_hu) megjelenő *rendészeti digilektust* mint kommunikációs gyakorlatot, valamint annak fogadtatását vizsgáljuk a civil lakosság részéről. A vizsgálat korpusza a police_hu Instagram oldal első évének (2019. július 03-tól 2020. július 03-ig) bejegyzései (N=645) voltak, melyet tartalomelemzéssel vizsgáltuk. A 10 legnépszerűbb bejegyzés (n=10) vizuális tartalmait toposzokba rendeztük (Deli 2018), míg a kommenteket (kb. 2290) minőségük szerint kódoltuk (Fóris 2008). Egyrészt azt vizsgáltuk, hogy a magyar rendőrség kommunikációs gyakorlata pozitív hatással van-e a közösségre, és ez kölcsönösen visszahat-e a rendészeti szervekre? Másrészt pedig azt, hogy a lakosság részéről milyen ennek a gyakorlatnak a fogadtatása, amely a kommentek minőségéből egyértelműen megnyilvánul. Hipotézisünk szerint a kommunikációs gyakorlat mennyiségi és minőségi közösségépítési folyamat (Bullock 20).

A kutatás eredménye azt bizonyította, és ezzel a hipotézist is megerősítette, hogy a rendészeti szervezet felismerte a lakosság tagjainak párbeszéd iránti igényét, valamint a közösségi oldalon alkalmazott nyelvváltozat pozitív változást eredményezett a rendőrségről alkotott kép és vélemény tekintetében.

Irodalom

Bullock, Karen 2018. The Police Use of Social Media: Transformation or Normalisation? *Social Policy & Society* 17(2): 245–258.
Deli Eszter 2018. *A vizuális retorika triadikus koncepciója. Elméleti keret és esettanulmányok. Vizuális retorika a katasztrófa-hírközlésben.* (doktori disszertáció). Budapesti Corvinus Egyetem. Budapest.
Fóris Ágota. 2008. *Kutatásról nyelvészeknek. Bevezetés a tudományos kutatás módszertanába.* Nemzeti Tankönyvkiadó. Budapest.

Irodalom

Molnár Katalin 2002. Stílusrétegek és műfajok a rendvédelmi kommunikációban. *Belügyi Szemle* 50(11-12): 238–247.

Uricska Erna 2020. Proper interactive communication of the police as a (n e-) trust-building strategy. Introducing the term policing digilect. *Kosice Security Revue* 10(2): 185–195.

Virovec Viktória
virovecviki@gmail.com
Debreceni Egyetem, Bölcsészettudományi Kar
Nyelvtudományok Doktori Iskola, Angol nyelvészet doktori program

A jövő időre utalás és a kell interakciója, különös tekintettel a *kellesz*-re

A standard magyarban az egyetlen rendelkezésre álló eszköz a beszélők számára, hogy a *kell* esetében a jövő idejű temporális perspektívát jelöljék, a *kell* és a *majd* együttes használata (illetve a *fog kelleni/kelleni fog+(főnévi igenév)* egyes beszélők számára elfogadható). Annak jelölésére, hogy valami a jelenben még nem szükségszerű, de a jövőben azzá fog válni, a hármashatár mentén, elsősorban SZSZB, BAZ megyékben és Kárpátalján elterjedt a *kellesz* használata. A *kellesz* esetében mind az episztemikus, mind a dinamikus olvasat elérhető (Virovec (2020).

(1) a. Jánosnak otthon kellesz lennie. (episztemikus)
i. Valószínű [hogy János otthon lesz] MOD>FUT
ii. *LESZ[valószínű az, hogy János otthon lesz] FUT>MOD
b. Le kellesz nyírni a füvet. (dinamikus)
i. Szükségszerű[hogy lenyírjuk a füvet] MOD>FUT
ii. LESZ[szükségszerű, hogy majd lenyírjuk a füvet] FUT>MOD

A dinamikus *kellesz* esetében a temporális perspektíva lehet jövő idejű. A *kellesz*t használó beszélők akkor ítélik szignifikánsan jobbnak a szerkezetet a *kell*nél, ha a temporális perspektíva jövő idejű (Virovec 2020). A jövő idejű temporális perspektívával rendelkező kellesz esetében a körülmények a beszéd pillanatában (*a fű még nem hosszú*) nem indikálják a p (*lenyírni a füvet*) szükségességét, de a beszélő *meg tudja jósolni* / *ki tudja következtetni*, hogy a körülmények úgy fognak változni a világunkban, hogy *p* szükségszerűvé fog válni.

(2) Kontextus: Ön egy matematikatanár. A tanulói már megírták az érettségit, de még nem javította ki azokat. (Csak azoknak a diákoknak kell szóbeli érettségit tenniük, akik megbuktak az írásbelin). Ön a következőket mondja a kolléganőjének:
Szóban is vizsgáztatnom kellesz matematikából.

A szerkezetet használó anyanyelvi beszélők kommentjeinek, autentikus példáknak és Virovec (2020) eredményeinek elemzése után a vonatkozó nemzetközi szakirodalom eredményeit (Kratzer (1981), Thomason (1984), Condoravdi (2002), Matthewson (2012), Kratzer (2012)) felhasználva előadásomban amellett érvelek, hogy az előző mondat esetében két modális bázis is hozzájárul a mondat interpretációjához. A mondat azt jelenti, hogy '***Tekintettel arra, amit tudok és hiszek a világról****, valószínűnek tartom, hogy van legalább egy tanuló, aki megbukott, és így* ***a körülmények a való világban azt indokolják****, hogy szükségszerű vizsgáztatnom, így egy jövőbeli t' időpontban minden elérhető világban vizsgáztatok*'. Az, hogy a beszélőnek szükségszerű-e vizsgáztatni, tehát van bukott tanuló vagy sem,

az eldöntött (*settled*) a világunkban, de a beszélő nem tudja biztosan, hogy milyen irányba. Azokból az információkból, amelyeknek tudatában van (a tanulók között több nagyon gyenge képességű van, az idei érettségi nehezebb volt a megszokottnál), ki tudja következtetni azt, hogy lesz legalább egy bukott tanuló, amely körülmény megléte a vizsgáztatás szükségszerűségét idézi elő.

(3) a. Szóban is vizsgáztatnom kellesz. # De nem hiszem, hogy szóban is vizsgáztatnom kellesz.
b. Szóban is vizsgáztatnom kellesz, bár még nem tudom az eredményeket, de majdnem biztos vagyok benne.

A mondat episztemikus elkötelezettséget foglal magában, ugyanakkor a beszélőnek nem kell biztosnak lennie a szükségszerűség fennállásában. Ha pedig egy jövő idejű orientációval/perspektívával rendelkező modális operátornak két különböző modális bázis is részt vehet az interpretációjában, akkor az valószínűsíthető, hogy a jövő időre utalás felelős az egyikért. Ez pedig tovább erősítheti azt a hipotézist, hogy a jövő időre utaló morfémák modális operátorok.

Irodalom

Condoravdi, Cleo 2002. Temporal interpretations of modals: modals for the present and the past. In Beaver, David –Kaufmann, Stefan–Clark, Brady–Martinez, Casillas (eds.): *Construction of Meaning.* CSLI Publications. Stanford. 59–88.

Kratzer, Angelika 1981. The notional category of modality. In: Eikmeyer, Hans-Jürgen–Rieser, Hannes (eds.): *Words, Worlds, and Contexts. New Approaches in Word Semantics.* de Gruyter. Berlin.

Kratzer, Angelika 2012. *Modals and Conditionals.* Oxford University Press. Oxford.

Matthewson, Lisa 2012. On the (non-)future orientation of modals. *Proceedings of Sinn und Bedeutung* 16(2): 431–446.

Thomason, Richmond H. 1984. Combinations of tense and modality. In: Gabbay, Dov–Guenthner, Franz (eds.): *Handbook of philosophical logic. Volume II: Extensions of Classical Logic.* Springer. 135–165.

Virovec Viktória 2020. A kellesz, mint a kell jövő ideje. In: Dobi Edit (szerk.): *Juvenilia: Debreceni Bölcsész Diákkörösök Antológiája VIII.* Debreceni Egyetemi Kiadó. Debrecen. 422–439.